

УДК 343.272:343.126.1

DOI DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2022.4.34>**Широка К. Ю.**

суддя Вищого антикорупційного суду

МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ТА ОБОВ'ЯЗКІВ ЗАСТАВОДАВЦЯ ПРИ ВИРІШЕННІ СЛІДЧИМ СУДДЕЮ ПИТАННЯ ПРО ОБРАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ У ВИГЛЯДІ ЗАСТАВИ

Метою статті є здійснення аналізу теоретичних напрацювань, кримінального процесуального законодавства та розроблення авторського визначення поняття заставодавця. У статті досліджуються права та обов'язки заставодавця при вирішенні слідчим суддею питання про обрання запобіжного заходу у вигляді застави, досліджено статус заставодавця, проблемні положення Кримінального процесуального кодексу України, в ході чого здійснено аналіз правозастосовної практики, теоретичних напрацювань та запропоновано виокремити поняття заставодавець задля формування дієвих механізмів забезпечення слідчим суддею прав та обов'язків заставодавця. Наголошено, що важливим правом заставодавця є можливість повернення своїх активів у разі виконання підозрюваним, обвинуваченим своїх обов'язків, що в свою чергу є свідченням того, що заставодавець забезпечив належну поведінку підозрюваного, обвинуваченого. Також, заставодавець має право: внести заставу; знати права та обов'язки, що передбачає роз'яснення наслідків невиконання таких обов'язків підозрюваним, обвинуваченим, а також у вчиненні якого кримінального правопорушення підозрюється чи обвинувачується особа, передбачене законом покарання за його вчинення, обов'язки із забезпечення належної поведінки підозрюваного, обвинуваченого та його явки за викликом, а також наслідки невиконання цих обов'язків, у разі невиконання обов'язків заставодавцем. Визначено, що до обов'язків заставодавця належать: доставити на першу вимогу до органу досудового розслідування чи в суд підозрюваного, обвинуваченого; повідомити орган досудового розслідування поштовою адресою, електронну пошту та телефон, а також повідомити про їх зміну; у разі існування обставин, які унеможливають явку підозрюваного, обвинуваченого до органу досудового розслідування, суду, заставодавець зобов'язаний письмово повідомити орган досудового розслідування, суд про причини неприбуття та надати відповідні підтверджуючі документи; дотримуватися процесуальних строків внесення застави; надання слідчому, прокурору, слідчому судді, суду документ, який підтверджує сплату застави; не розголошувати відомості, які стали відомі заставодавцю у зв'язку із участю у кримінальному провадженні.

Ключові слова: підозрюваний, обвинувачений, повістка, заставодавець, суд.

Актуальність теми. В КПК України права та обов'язки заставодавця не визначені, що створює багато складнощів у здійсненні слідчим суддею контролю за їх дотриманням, виникають також складнощі і у заставодавця при реалізації таких прав та обов'язків. На наявність вказаної проблеми вказали результати опитування адвокатів (77 %) та слідчих суддів (83 %). Аналіз теоретичних напрацювань свідчить про відсутність однозначного підходу до визначення поняття заставодавця, його

прав та обов'язків. Поняття заставодавця в КПК України зустрічається декілька разів, однак воно не детерміноване. Так, в пункті 25 частини 1 статті 3 КПК України зазначено, що заставодавець є учасником кримінального провадження [1]. Однак, на нашу думку, така детермінація не розкриває суті та змісту процесуального статусу вказаного суб'єкта.

Стан дослідження. Так, питанню механізмів забезпечення прав та обов'язків заставодавця при вирішенні слідчим суддею питання про обрання запобіжного заходу у вигляді застави приділяли увагу

в своїх наукових дослідженнях Бойко В.Ф., Данільян О.Г., Данченко Т.В., Донченко Ю.В., Кожевников Г.К., Пилипчук П.П., Січко В.О., Пошва Б., Карпенко М.О., Туманянц А.Р. та інші.

Метою статті є здійснення аналізу теоретичних напрацювань, кримінального процесуального законодавства та розроблення авторського визначення поняття заставодавця.

Виклад основного матеріалу. Так, нами було здійснено аналіз теоретичних напрацювань останніх років та визначено, що в науковій літературі приділялася значна увага детермінації поняття заставодавець, однак його суть, на нашу думку, залишається недостатньо розкритою. Так, Донченко Ю.В., у своєму дослідженні визначає заставодавця як фізичну чи юридичну особу, яка вносить заставу на підставі ухвали суду про застосування запобіжного заходу – застави та визнання заставодавцем. Лише після визнання особи заставодавцем, він стає суб'єктом кримінальної процесуальної діяльності [2, с. 77]. Подібне визначення поняття заставодавець давав і Січко В.О. у своїх дослідженнях [3, с. 82]. На нашу думку, запропонований Донченком Ю.В. та іншими авторами момент набуття статусу йде врозріз з положенням ч. 2 ст. 182 КПК України, де зазначено, що застава може бути внесена як самим підозрюваним, обвинуваченим, так і іншою фізичною або юридичною особою (заставодавцем). Крім того, в ч. 3 ст. 182 КПК України передбачено, що застава може бути внесена згідно з ухвалою слідчого судді, суду щодо особи, стосовно якої раніше було обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою [1]. Тобто, вбачається, що заставодавець на момент обрання такого запобіжного заходу щодо підозрюваного, обвинуваченого не присутній на судовому розгляді. На нашу думку, моментом набуття процесуального статусу застави є внесення такої застави на відповідний рахунок, зазначений в ухвалі слідчого судді про обрання запобіжного заходу. При цьому, заставодавець має усвідомлювати обсяг відповідальності, який на нього покладається після набуття такого статусу, та правами, якими він володіє ще до монету внесення

застави. Тому, доцільним буде покласти на слідчого суддю обов'язок зазначення прав та обов'язків заставодавця в ухвалі слідчого судді при обранні запобіжного заходу у вигляді застави. Так, пропонуємо доповнити ч. 7 ст. 182 КПК України положенням про те, що в ухвалі слідчого судді зазначаються права та обов'язки заставодавця, та викласти вказану норму в такій редакції: «В ухвалі слідчого судді, суду зазначаються, які права та обов'язки будуть покладені на заставодавця у разі внесення застави, наслідки їх невиконання».

При визначенні поняття заставодавця та суті його правового статусу слід виходити з наступного. Перш за все, необхідно визначитись до якої категорії суб'єктів кримінального процесу слід віднести заставодавця. До прикладу, Донченко Ю.В. вважає, що заставодавця слід віднести до категорії суб'єктів кримінально-процесуальної діяльності, які захищають свої або представлені інтереси в кримінальному процесі, тобто – учасників процесу [2, с. 90]. Така позиція, на нашу думку, є цілком логічною. Так, в Главі 3 КПК України визначено правовий статус, права та обов'язки учасників кримінального провадження [1]. Проте, заставодавець не віднесений до жодної категорії учасників кримінального провадження. На думку опитаних слідчих суддів (83%), адвокатів (78%), прокурорів (88%), слідчих (71%), заставодавець належить до категорії інших учасників кримінального процесу.

Аналіз теоретичних напрацювань, КПК України та емпіричної бази дозволяє дійти висновку про те, що заставодавця доцільно віднести до інших учасників кримінального провадження з огляду на те, що заставодавець це фізична або юридична особа, яка бере участь у кримінальному провадженні, володіє правами та обов'язками, та може їх реалізувати з моменту набуття відповідного статусу в своїх інтересах та в інтересах підозрюваного, обвинуваченого.

Відповідно до ч. 3 ст. 182 КПК України визначено обов'язок роз'яснити заставодавцю у вчиненні якого кримінального правопорушення підозрюється чи обвинувачується особа, передбачене законом

покарання за його вчинення, обов'язки із забезпечення належної поведінки підозрюваного, обвинуваченого та його явки за викликом, а також наслідки невиконання цих обов'язків [1]. Вказана норма сформульована неконкретно, оскільки відсутній механізм роз'яснення цих обставин, не визначено, що передбачають собою обов'язки із забезпечення належної поведінки підозрюваного, обвинуваченого та його явки за викликом, та яким чином заставодавець може реалізувати такі обов'язки. На нашу думку, таке роз'яснення доцільно доручити проводити стороні обвинувачення, оскільки повноваження слідчого судді припиняються після прийняття процесуального рішення про обрання запобіжного заходу у вигляді застави, а заставодавець може набути свого статусу значно пізніше. Таке роз'яснення, на нашу думку, має бути здійснено у формі протоколу. Необхідність складання протоколу роз'яснення прав та обов'язків заставодавця обумовлено наслідками, які настають у разі порушення обов'язків заставодавцем та обов'язком сторони обвинувачення довести те, що заставодавцю вони були відомі. Таке роз'яснення, на нашу думку, буде підтвердженням того, що заставодавець усвідомлює свої права та обов'язки, а також наслідки їх невиконання, що в свою чергу є свідченням належного їх виконання.

Тож, пропонуємо доповнити ч. 3 ст. 182 КПК України вказаним, виклавши її у такій редакції: «При застосуванні запобіжного заходу у вигляді застави підозрюваному, обвинуваченому **роз'яснюються слідчим або прокурором** його обов'язки і наслідки їх невиконання, а заставодавцю - у вчиненні якого кримінального правопорушення підозрюється чи обвинувачується особа, передбачене законом покарання за його вчинення, обов'язки із забезпечення належної поведінки підозрюваного, обвинуваченого та його явки за викликом, а також наслідки невиконання цих обов'язків, **про що складається відповідний протокол**».

Щодо обсягу прав та обов'язків, які мають бути роз'яснені заставодавцю, в чинному законодавстві відсутнє їх визначення. Відповідно до ч. 6 ст. 182 КПК

України обов'язки підозрюваного, обвинуваченого визначені в ухвалі про обрання запобіжного заходу у вигляді застави, в той час як обов'язки заставодавця не визначені в законодавстві. Проте, доцільно було б зазначити, що заставодавець зобов'язаний виконувати покладені на нього обов'язки, пов'язані із застосуванням запобіжного заходу у вигляді застави з моменту внесення застави.

Таким чином, ч. 6 ст. 182 КПК України визначено момент набуття статусу заставодавця, однак це потребує уточнення та законодавчого врегулювання. Зокрема, пропонуємо ч. 6 ст. 182 КПК України викласти у такій редакції: «З моменту обрання запобіжного заходу у вигляді застави щодо особи, яка не тримається під вартою, в тому числі до фактичного внесення коштів на відповідний рахунок, а також з моменту звільнення підозрюваного, обвинуваченого з-під варти внаслідок внесення застави, визначеної слідчим суддею, судом в ухвалі про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, підозрюваний, обвинувачений, заставодавець зобов'язаний виконувати покладені на них обов'язки, пов'язані із застосуванням запобіжного заходу у вигляді застави. Заставодавець зобов'язаний виконувати покладені на нього обов'язки, пов'язані із застосуванням запобіжного заходу у вигляді застави, з моменту фактичного внесення ним коштів на відповідний рахунок, а також з моменту звільнення підозрюваного, обвинуваченого з-під варти внаслідок внесення застави, визначеної слідчим суддею, судом в ухвалі про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою».

Відповідно до ч. 7 ст. 182 КПК України заставодавець має право в будь-який момент внести заставу у розмірі, визначеному в ухвалі про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Вказана норма свідчить про те, що заставодавець набуває статусу не в момент обрання запобіжного заходу, а в момент фактичного внесення коштів на відповідний рахунок. Тому і відповідальність за дії підозрюваного, обвинуваченого він може нести з моменту набуття ним процесуального статусу.

На нашу думку, доцільно передбачити можливість участі заставодавця в судовому засіданні під час розгляду питання про обрання запобіжного заходу у вигляді застави. На нашу думку, участь в судовому засіданні може бути ініційована стороною захисту, особливо це необхідно у випадку, якщо сторона захисту заявляє клопотання про застосування до підозрюваного запобіжного заходу у вигляді застави. Так, відповідно до ч. 1 ст. 178 КПК України однією з обставин, які слідчий суддя враховує при обранні запобіжного заходу, є майновий стан підозрюваного, обвинуваченого [1].

Донченко Ю.В. зазначає, що при вирішенні питання про обрання застави та визначення її розміру особа, що погодилась бути заставодавцем, має право висловлювати свою думку щодо розміру грошей чи майна, яке вона може внести, предмета застави, заявляти клопотання про призначення експертизи на предмет визначення дійсної вартості майна тощо [2, с. 83]. Опитані адвокати (86 %) та слідчі судді (79 %) підтримали необхідність участі в судовому засіданні заставодавця за клопотанням сторони захисту.

Враховуючи результати дослідження, положення КПК України та теоретичні напрацювання, вважаємо за доцільне визначити, що під час розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді застави заставодавець має право прийняти участь у судовому засіданні за клопотанням сторони захисту, в ході судового розгляду заставодавець має право надати документи, які підтверджують його майновий стан. Вказана можливість дозволить слідчому судді визначити суму застави та можливість внесення такої суми заставодавцем.

Повертаючись до питання прав і обов'язків заставодавця, в науковій літературі точаться дискусії щодо їх обсягу.

Січко В.О. у своїх дослідженнях виокремив коло прав та обов'язків заставодавця, віднісши до них: право знати у вчиненні якого кримінального правопорушення підозрюється чи обвинувачується особа, а також передбачене законом покарання за його вчинення (ч. 3 ст. 182 КПК України), право знати обов'язки, що покладаються

на нього, із метою забезпечення належної поведінки підозрюваного, обвинуваченого, наслідки невиконання цих обов'язків (ч. 3 ст. 182 КПК України); право бути присутнім на судовому засіданні під час вирішення слідчим суддею, судом питання про повернення застави в дохід держави після припинення дії цього запобіжного заходу (ч. 9 ст. 182 КПК України), право на повернення застави, яка не була звернена в дохід держави після припинення строку дії цього запобіжного заходу (ч. 11 ст. 182 КПК України), право надати згоду на звернення застави в дохід держави на виконання вироку в частині майнових стягнень або відмовити в її наданні (ч. 11 ст. 182 КПК України), обов'язок забезпечити належну правову поведінку підозрюваного, обвинуваченого та його явку за викликом (ч. 3 ст. 182 КПК України) [4, с. 270]. М.О. Карпенко та А.Р. Туманянц додають до переліку прав заставодавця також право давати пояснення щодо питань, які стосуються запобіжного заходу та повернення застави [5, с. 91].

Такий перелік, на нашу думку, не є вичерпним та потребує уточнення. Тож, проаналізуємо права та обов'язки заставодавця та спробуємо запропонувати своє бачення їх обсягу.

Основною метою застосування запобіжного заходу у вигляді застави є забезпечення належної процесуальної поведінки підозрюваного. Тому, на нашу думку, необхідно відзначити, що внесення застави є правом останнього. При цьому, обов'язком заставодавця є внесення грошових коштів у національній валюті України. Хоча, на нашу думку, таке обмеження дещо обмежує права заставодавця.

Відповідно до ст. 182 КПК України заставодавець має право знати свої права та обов'язки, а також право на роз'яснення наслідків невиконання таких обов'язків підозрюваним, обвинуваченим, а також у вчиненні якого кримінального правопорушення підозрюється чи обвинувачується особа, передбачене законом покарання за його вчинення, обов'язки із забезпечення належної поведінки підозрюваного, обвинуваченого та його явки за викликом, а також наслідки невиконання цих обов'язків [1].

Після внесення застави заставодавець має право бути ознайомленим з ухвалою суду. Долгоруков С.В. зазначає, що заставодавця має бути ознайомлено з порядком внесення застави, номером депозитного рахунку, необхідністю пред'явлення у встановлений для внесення застави термін документів [6]. Ми частково погоджуємося з такою позицією. Так, на нашу думку, немає необхідності ознайомлювати заставодавця з порядком внесення застави, оскільки вказана інформація міститься в ухвалі суду. В частині необхідності покладення на заставодавця обов'язку повідомлення орган досудового розслідування про внесення застави та надання копій підтверджуючих документів ми підтримуємо автора. Наявність такого обов'язку забезпечить явку заставодавця до слідчого чи прокурора, а слідчий чи прокурор, в свою чергу, зможуть реалізувати свій обов'язок щодо роз'яснення прав та обов'язків заставодавця.

В КПК України прямо визначено три підстави для звернення застави в дохід держави. Зокрема, у разі невиконання обов'язків заставодавцем, а також якщо підозрюваний, обвинувачений, будучи належним чином повідомлений, не з'явився за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду без поважних причин чи не повідомив про причини своєї неявки, або якщо порушив інші покладені на нього при застосуванні запобіжного заходу обов'язки [1]. Тож, заставодавець має право бути проінформованим щодо цього. Крім того, необхідно визначити обов'язок інформування заставодавця і про те, що застава звертається в дохід держави та зараховується до спеціального фонду Державного бюджету України й використовується у порядку, встановленому законом для використання коштів судового збору у разі невиконання зазначених вище обов'язків. Крім того, виходячи зі змісту ч. 9 ст. 182 КПК України, заставодавець має право приймати участь у вирішенні питання про звернення застави в дохід держави.

Важливим правом заставодавця є можливість повернення своїх активів у разі виконання підозрюваним, обвинуваченим своїх обов'язків, що в свою чергу є свід-

ченням того, що заставодавець забезпечив належну поведінку підозрюваного, обвинуваченого. Моментом, коли заставодавець може скористатись цим своїм правом, є припинення дії цього запобіжного заходу, тобто після оголошення вироку по справі. При цьому, правом заставодавця також є прийняття рішення щодо розпорядження майном в частині майнових стягнень. Зокрема, заставодавець може надавати згоду на звернення застави на виконання вироку.

Таким чином, заставодавець має право: внести заставу; знати права та обов'язки, що передбачає роз'яснення наслідків невиконання таких обов'язків підозрюваним, обвинуваченим, а також у вчиненні якого кримінального правопорушення підозрюється чи обвинувачується особа, передбачене законом покарання за його вчинення, обов'язки із забезпечення належної поведінки підозрюваного, обвинуваченого та його явки за викликом, а також наслідки невиконання цих обов'язків, у разі невиконання обов'язків заставодавцем. Застава звертається в дохід держави та зараховується до спеціального фонду Державного бюджету України й використовується у порядку, встановленому законом для використання коштів судового збору, якщо підозрюваний, обвинувачений, будучи належним чином повідомлений, не з'явився за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду без поважних причин чи не повідомив про причини своєї неявки, або якщо порушив інші покладені на нього при застосуванні запобіжного заходу обов'язки; на ознайомлення з ухвалою суду про обрання запобіжного заходу у вигляді застави та на отримання її копії; приймати участь у вирішенні питання про звернення застави в дохід держави; на повернення застави після закінчення дії запобіжного заходу; приймати рішення щодо розпорядження майном в частині майнових стягнень.

Щодо обов'язків заставодавця, на нашу думку, доцільно покласти на заставодавця обов'язок доставити до органу досудового розслідування чи в суд на першу вимогу підозрюваного, обвинуваченого. При цьому, виникає питання забезпечення реалізації вказаного механізму. Зокрема,

доцільно передбачити, що у разі необхідності явки до органу досудового розслідування чи в суд підозрюваного, обвинуваченого, слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд має право викликати підозрюваного, обвинуваченого у встановлених КПК України випадках, шляхом скерування повістки заставодавцю. Такий виклик може здійснюватися шляхом безпосереднього вручення повістки заставодавцю, надсилання її поштою, електронною поштою чи факсимільним зв'язком, здійсненням виклику по телефону. З огляду на зазначене, обов'язком заставодавця є повідомлення органу досудового розслідування поштової адреси, електронної пошти та телефону. Це забезпечить можливість слідчому, прокурору здійснити виклик підозрюваного, обвинуваченого у спосіб, який дозволить заставодавцю виконати свій обов'язок та забезпечить прибуття підозрюваного, обвинуваченого до органу досудового розслідування.

На нашу думку, доцільно також визначити строки вручення такого повідомлення, повістки. Достатнім часом для вчинення таких дій, на нашу думку, є строк – не пізніше ніж за три дні до дня, коли підозрюваний, обвинувачений зобов'язані прибути за викликом до органу досудового розслідування чи суду. У виключних випадках, обумовлених обставинами кримінального провадження, такий строк може бути зменшений, але з наданням необхідного часу для забезпечення явки підозрюваного, обвинуваченого. Підтвердженням факту вручення заставодавцю повістки про виклик може бути відеозапис вручення, розписка заставодавця про отримання такої повістки, інші дані, які свідчать про те, що заставодавця повідомлено про необхідність забезпечення явки підозрюваного, обвинуваченого належним чином, є підставою для звернення застави в дохід держави. Проте, на нашу думку, одноразова неявка не може розглядатися як систематичне, злісне порушення належної процесуальної поведінки.

Доцільно також враховувати факт існування обставин, які унеможливають явку

підозрюваного, обвинуваченого. Такими можна вважати поважні причини, визначені у ст. 138 КПК України. При цьому, на заставодавця доцільно також покласти обов'язок повідомлення органу досудового розслідування, суду про причини неприбуття підозрюваного, обвинуваченого до органу досудового розслідування, суду.

Пропонуємо доповнити ст. 135 п. 10 наступного змісту: У разі необхідності явки до органу досудового розслідування чи в суд підозрюваного чи обвинуваченого, до якого обрано запобіжний захід у вигляді застави, слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд має право викликати підозрюваного, обвинуваченого у встановлених КПК України випадках, шляхом направлення повістки заставодавцю. Повістка про виклик підозрюваного, обвинуваченого може здійснюватися шляхом безпосереднього вручення заставодавцю, надсилання поштою, електронною поштою чи факсимільним зв'язком, здійсненням виклику по телефону не пізніше ніж за три дні до дня, коли підозрюваний, обвинувачений зобов'язані прибути за викликом (до органу) в орган досудового розслідування чи до суду. У виключних випадках, обумовлених обставинами кримінального провадження, такий строк може бути зменшений, але з наданням необхідного часу для забезпечення явки підозрюваного, обвинуваченого. Підтвердженням факту вручення заставодавцю повістки про виклик може бути відеозапис вручення, розписка заставодавця про отримання такої повістки, інші дані, які свідчать про те, що заставодавця повідомлено про необхідність забезпечення явки підозрюваного, обвинуваченого. Незабезпечення заставодавцем, який повідомлений про необхідність явки підозрюваного, обвинуваченого належним чином, є підставою для звернення застави в дохід держави. У разі існування обставин, які унеможливають явку підозрюваного, обвинуваченого до органу досудового розслідування, суду, заставодавець зобов'язаний письмово повідомити орган досудового розслідування, суд про причини неприбуття та надати відповідні підтверджуючі документи.

Наступним обов'язком, який необхідно, на нашу думку, покласти на заставо-

давця, це внесення коштів саме у грошовій одиниці України на спеціальний рахунок визначений в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, з метою забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків під умовою звернення внесених коштів у дохід держави в разі невиконання цих обов'язків.

Ще одним обов'язком заставодавця є дотримання процесуальних строків внесення коштів. Зокрема, в ст. 182 КПК України передбачено, що застава має бути внесена не пізніше п'яти днів з дня обрання запобіжного заходу. Безумовно, закінчення цих строків не позбавляє можливості заставодавця внести кошти, проте у сторони обвинувачення виникає право звернення до суду з клопотанням про зміну запобіжного заходу, що може бути розцінене як неналежна процесуальна поведінка та потягнути за собою зміну запобіжного заходу на більш тяжкий.

Наступним обов'язком заставодавця є надання слідчому, прокурору, слідчому судді, суду документ, який підтверджує сплату застави. Необхідність покладення такого обов'язку обумовлена тим, що це забезпечить можливість сторони обвинувачення роз'яснити йому його права та обов'язки, забезпечивши тим самим і його права.

Ще одним обов'язком є не розголошувати відомості, які стали відомі заставодавцю у зв'язку із участю у кримінальному провадженні. Такий обов'язок визначений у ст. 222 КПК України, відповідно до якої відомості досудового розслідування можна розголошувати лише з письмового дозволу слідчого або прокурора і в тому обсязі, в якому вони визнають можливим [1].

Таким чином, до обов'язків заставодавця належать: доставити на першу вимогу до органу досудового розслідування чи в суд підозрюваного, обвинуваченого; повідомити орган досудового розслідування поштовою адресою, електронну пошту та телефон, а також повідомити про їх зміну; у разі існування обставин, які унеможливають явку підозрюваного, обвинуваченого до органу досудового розслідування, суду, заставодавець зобов'язаний письмово повідомити орган досудового розслідування, суд про причини неприбуття

та надати відповідні підтверджуючі документи; дотримуватися процесуальних строків внесення застави; надання слідчому, прокурору, слідчому судді, суду документ, який підтверджує сплату застави;

не розголошувати відомості, які стали відомі заставодавцю у зв'язку із участю у кримінальному провадженні.

Отже, проаналізувавши суть поняття заставодавець, його правового статусу, прав та обов'язків, пропонуємо доповнити параграф 5 Глави 3 КПК України статтею 75 Заставодавець, виклавши її у такій редакції:

«Заставодавцем у кримінальному провадженні є учасник кримінального провадження, фізична чи юридична особа, яка бере участь у кримінальному провадженні з моменту внесення застави на відповідний рахунок, зазначений в ухвалі суду, володіє правами та обов'язками, невиконання яких передбачає наслідки у вигляді звернення застави в дохід держави».

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України (зі змінами та доповненнями) № 4651-VI від 13.04.2012 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
2. Донченко Ю.В. Застава як запобіжний захід в кримінальному процесі України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Львів, 2003. 180 с.
3. Січко В.О. Заставодавець як учасник кримінального провадження. Правове регулювання суспільних відносин: перспективні напрями на шляху до сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 12-13 жовтня 2018р.). Київ. 2018. С. 81-85.
4. Січко В.О. Застава як запобіжний захід у кримінальному провадженні: окремі питання застосування. Право і суспільство. № 4 частина 2/2018 с. 269- 274 С. 270.
5. Карпенко М.О., Туманянц А.Р. Деякі проблеми забезпечення прав і законних інтересів заставодавців та поручителів у кримінальному провадженні. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». 2016. Вип 4. Т. 2. С. 90-93.
6. Долгоруков С. В. Принцип неприкосновенности личности в уголовном судопроизводстве: Автореф. дис... к-та юр.наук: 12.00.09 / Минский гос. ун-т. – Минск, 1985. – 21 с.

Shyroka K. Mechanisms for ensuring the rights and obligations of the mortgagor when the investigating judge decides on the choice of a preventive measure in the form of a pledge

The purpose of the article is to analyze theoretical developments, criminal procedural legislation and develop the author's definition of the concept of mortgagor. The article examines the rights and obligations of the mortgagor when the investigating judge decides on the issue of choosing a preventive measure in the form of bail, examines the status of the mortgagor, problematic provisions of the Criminal Procedure Code of Ukraine, during which an analysis of law enforcement practice, theoretical developments is carried out, and it is proposed to distinguish the concept of mortgagor in order to form effective mechanisms for ensuring the rights and obligations of the mortgagor by the investigating judge. It was emphasized that an important right of the mortgagor is the possibility of returning his assets in the event that the suspect, the accused fulfills his duties, which in turn is evidence that the mortgagor has ensured the proper behavior of the suspect, the accused. Also, the mortgagor has the right to: deposit a pledge; to know the rights and obligations, which involves explaining the consequences of failure to fulfill such obligations to the suspect, the accused, as well as what criminal offense the person is suspected or accused of committing, the punishment prescribed by law for its commission, duties to ensure the proper behavior of the suspect, the accused and his appearance on summons, as well as the consequences of failure to fulfill these obligations, in case of failure to fulfill obligations by the mortgagor. It was determined that the obligations of the mortgagor include: deliver the suspect, the accused person to the pre-trial investigation body or to the court at the first request; to inform the pre-trial investigation body of the postal address, e-mail and telephone number, as well as to inform about their change; in the event of circumstances that make it impossible for the suspect, accused person to appear before the pre-trial investigation body, the court, the mortgagor is obliged to notify the pre-trial investigation body, the court in writing about the reasons for the non-appearance and provide relevant supporting documents; comply with the procedural terms of depositing the deposit; providing the investigator, prosecutor, investigating judge, court with a document confirming the payment of bail; not to disclose information that became known to the mortgagor in connection with participation in criminal proceedings.

Key words: suspect, accused, subpoena, mortgagor, court.